

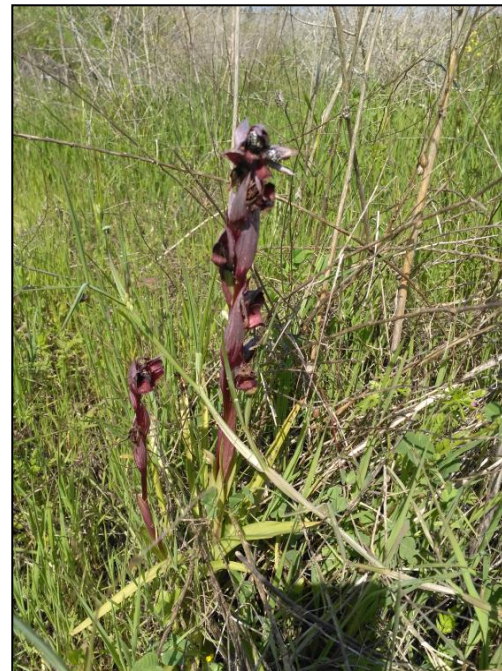
תכנית

553-0190975

עדכון 12/2020

סקירה אקולוגית וסקר גיאופיטים

1. מבוא

עיריית רמת השרון מקדמת בימים אלו ביצוע עבודות פיתוח לתכנית שכונת "רצועת הנופש מערב רמת השרון רש/1010", מס' 553-0190975, שאושרה לפרסום ברשומות בתאריך 27/2/2018, בשטח של 825 דונם וכ- 3,089 יח"ד.

שטח התכנית נמצא מדרום ל'דרך הנופש' המתוכננת מדרום לכביש מס' 5, ממערב לבית העלמין קריית שאול וממזרח לנתיבי איילון ומחלף גלילות וגובלת בדרום בשכונת נווה גן. השכונה החדשה צמודה למרקם הבנוי בצדו המזרחי של מטרופולין גוש דן (ממזרח לנתיבי איילון), בשוליו הדרומיים של פארק הנופש המתוכנן, מדרום לכביש 5 ולאורך 'דרך הנופש'.

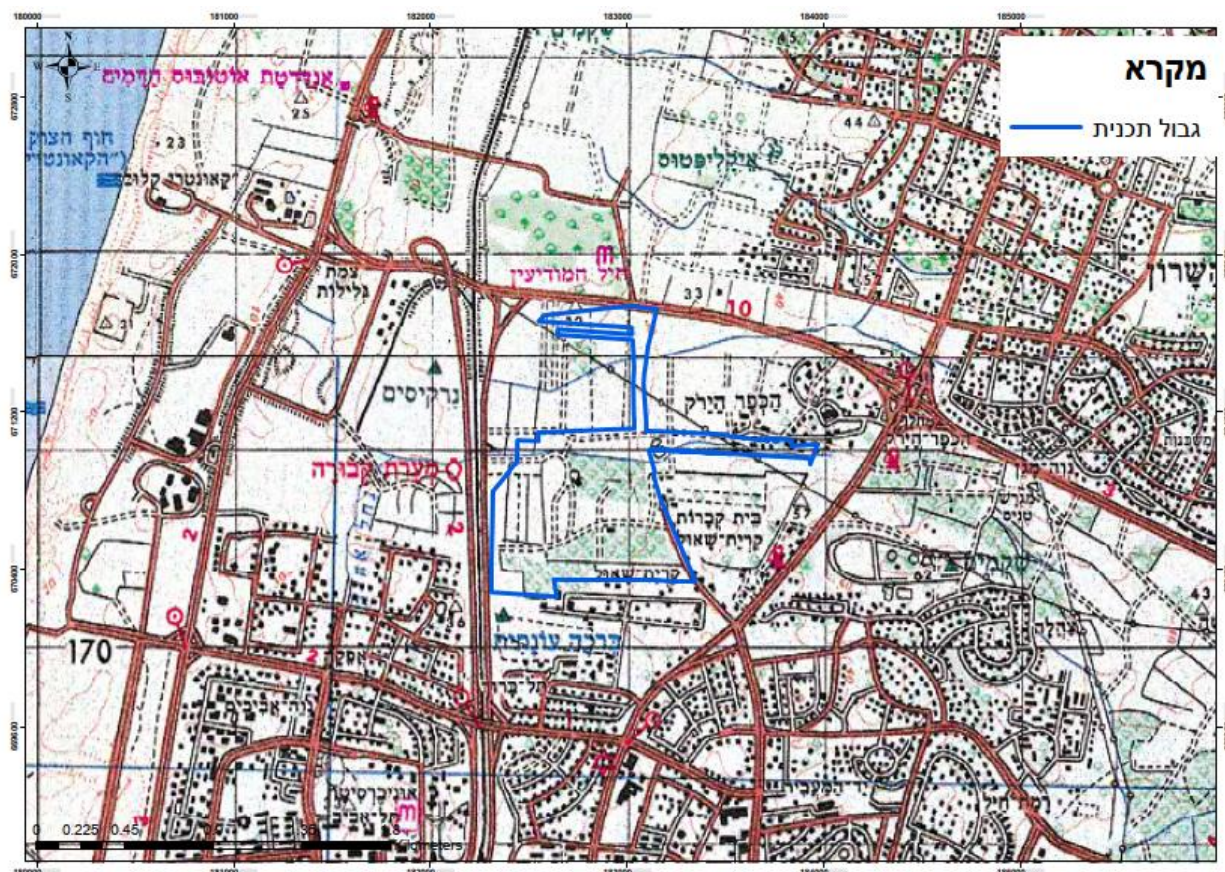
מרבית שטחי התכנית הנם שטחי חקלאות פתוחים- אקסטנסיביים, המשמשים לגידולי שדה- עונתיים ו/או כשטחי מטעים/פרדסים נטושים ומוזנחים ו/או כשטחים פתוחים ובלתי מעובדים.

בשטח התכנית מספר בריכות חורף – בית גידול בסכנת הכחדה. שתי בריכות סמוכות לכביש 20, הדרומית נמצאת בשטח מיועד לפיתוח והצפונית מיועדת לשימור במסגרת התכנית. כפי שסוכם בפגישה עם רט"ג מה-21.11.19, **באזורים המיועדים לפיתוח יתבצעו העתקות ערכי טבע מוגנים הכוללות גיאופיטים ובע"ח בהתאם להנחיות רט"ג.**

בנוסף, בצפון שטח התכנית וממערב לה קיימות שתי בריכות חורף שנוצרו ע"י תלמידי הכפר הירוק. בדומה לבריכות המערביות גם בבריכות אלו מתקיים מערך חיים מבוסס וייחודי הכולל מספר מיני דו חיים בסכנת הכחדה חמורה, בנוסף לאורגניזמים רבים אחרים. את בריכות אלה יש לשמר בהמשך התכנון. **כמו כן, יש לוודא כי תכנון הכבישים לא יפגע במשטר הניקוז לבריכות אלו, שכן שינוי במשטר הניקוז עלול למנוע הגעת מים לבריכות, מה שיגרום להתייבשותן ולהרס בית הגידול ומיני הצומח ובע"ח המצויים בו.**

להלן מובאת סקירה אקולוגית כנדרש בהוראות התכנית, לקראת עבודות הביצוע. הסקירה כוללת התייחסות לבתי גידול, צומח ובעלי חיים בתחום התכנית וסקר גיאופיטים בתחום המיועד לפיתוח, ללא סקר ייעודי מפורט לבתי גידול לחים.

במסגרת הסקירה נערכו שני עדכונים מהתאריכים 11.03.19, 24.12.19 ו-09.02.20, כאשר בכל עדכון נוספו תצפיות במינים רלוונטיים.

2. בתי גידול וצומח

שטחי התכנית נמצאים מדרום לכביש 5 וממזרח לכביש 20, במרחק של כ-2 ק"מ מקו החוף. התשתית הינה של קרקעות חמרה וחרסית. השטחים משמשים בחלקם לחקלאות אקסטנסיבית לגידולי שדה עונתיים מדרום וממערב לכפר הירוק. בנוסף, נותרו ריכוזים בודדים של שטחי מטעי פקאן ופרדסים מוזנחים ובלתי מטופלים וכן מעט שרידי שדרות עצי ברז נטועים- במזרח ודרום שטחי התוכנית.

לאורך תעלת הניקוז בצפון התוכנית קיימת שורת עצי אקליפטוס ועצים נוספים הפזורים בשטחים המעובדים. כמו כן נמצאו מס' פרטים בודדים של עצי 'שיץ' מצוי' בשטח התוכנית, המהווים שריד של הצומח הטבעי בשטח.

בשטחי התכנית מצויים פרטים רבים של מיני צומח פולשים ובהם שיטה כחלחלה ולנטנה ססגונית, המצויות בעיקר בתוככי שטחי המטעים הנטושים. מיני צומח פולשים נוספים הם אזדרכת מצויה, פרקינסוניה שיכנית, קיקיון מצוי, שיטת המשוכות, לכיד הנחלים וקייצת.

ברחבי השטח פזורות מס' תעלות ניקוז. במערב שטחי התכנית מצויות שתי בריכות מלאכותיות/ שלוליות חורף: באזור הדרום מערבי של שטח התכנית, מדרום לתחנת השאיבה לביוב, קיימים שטחים המוצפים מספר חודשים במהלך עונות החורף והאביב. מצפון להם, בסמוך לתחנת השאיבה לביוב, מצויה בריכת חורף- שלולית חורף מלאכותית אליה מתנקזים מי הנגר העילי מהסביבה, המקיימת מגוון עשיר של חסרי חוליות ודו-חיים.

תמונה מס' 2: אזור מוצף במי גשמים, דרום שטח התכנית, כ-150 מ' מצפון לבנייני מגורים

הצמחייה העשבונית מורכבת ברובה ממינים סגטלים ורודראלים האופייניים לשטחים מעובדים בהם הקרקעות כבדות ואלוביאליות. צמחייה זו היא בעלת מגוון מינים גבוה ותפוצה רחבה. מינים בולטים כוללים: גדילן מצוי, דורת ארם-צובא, חלמית מצויה, חרדל השדה, חרצית עטורה, ירבוז, סרפד צורב, עשנן קטן, פרג זיפני, שיבולת שועל נפוצה, שלמון יפואי, תלתן לביד ומינים רבים נוספים. בשטח נמצאים גם פרטים של פשתנית יפו, מין אנדמי ואדום. בנוסף נפוצים גם גומא הפקעים, טיון דביק ונרקיס מצוי.

בשטחים שאינם מוצפים בדרום מערב התוכנית, זוהו בסקרים קודמים עשרות פרטים של סחלב קדוש (מוגן) ופרטים רבים של תורמוס צר-עלים, המהווה ערך טבע מוגן אך לא זוהו בסקר הנוכחי. על פי טיוטת סקר טבע עירוני של רמת השרון, שהוכן על ידי ניר מעוז ב-2014, באתר ישנו צומח ייחודי האופייני לבתי גידול לחים וקרקעות חמרה - שני בתי גידול הנמצאים בסכנת הכחדה: נענעת הכדורים, בוציץ סוככני, אירוס הארגמן ותורמוס צהוב.

3. בעלי חיים

השטחים החקלאיים ושטחי הבור בתחום התכנית אינם חלק מרצף שטחים פתוחים ארצי. השטחים סובלים מהפרות רבות והשפעות שוליים מהאזורים הבנויים סביבם ובהתאם, מיני בעלי החיים באזורים אלו הם ממינים קטנים עד בינוניים ובעלי יכולת לקיים אוכלוסיות באזורים בעלי רמת הפרות גבוהה.

בטבלה הבאה מוצגת רשימת בעלי חיים קטנים ובינוניים שנצפו או שקיימת סבירות להימצאותם באזור התכנית- הנתונים נערכו על פי סקר שדה וסקרים שנערכו באזור.

המידע כולל את דרגת הסיכון האזורי של בעל החיים ע"פ המפתח הבא¹:

- EX** = Extinct - נכחד לחלוטין
RE = Regionally Extinct - "נכחד באזורנו"
CR = Critically Endangered - "בסכנת הכחדה חמורה"
EN = Endangered - "בסכנת הכחדה"
VU = Vulnerable - "עתידי בסכנה"
NT = Near Threatened - "בסיכון נמוך"
LC = Least concern - "ללא חשש"
DD = Data Deficient - "חסר מידע"

טבלה 1: רשימת בעלי חיים

שם מין	רמת סיכון
יונקים	
ארנבת השדה	LC
נמייה	LC
חולד מצוי	LC
שועל מצוי	LC
קיפוד מצוי	LC
דרבן	LC
תן זהוב	LC
זוחלים	
צב יבשה מצוי	VU
שנונית השפלה	CR
צפע מצוי	LC
זעמן שחור	LC
שלוון טלוא ראש	LC
חומט פסים	LC
חרדון מצוי	LC
שממית בתים	LC
חומד גמד	LC

כאמור ובהתאם לטבלה לעיל, מיני בעלי החיים באזורים אלו הינם ברובם מינים גנרליסטים שאינם ייחודיים לאזור זה ונפוצים בשטחים דומים. יוצאים מין הכלל הם צב יבשה מצוי ושנונית השפלה - זוחלים הנמצאים ברמות סכנה שונות בשל הרס בתי הגידול הטבעיים של מינים אלו. כאמור, במערב שטחי התכנית מצויות שתי בריכות מלאכותיות/שולוליות חורף, שנחפרו בשטחים נמוכים טופוגרפית ומטופחות על ידי אנשי הכפר הירוק הסמוך ואחרים. שלולית חורף אחת מצויה מדרום למתקן השאיבה לביוב והשניה צפונה יותר- מזרחית לרמפה שבין כביש מס' 20 לעבר כביש מס' 5.

סקר זה אינו כולל סקירה מפורטת של בתי גידול לחים אלו, הכוללים דו חיים ובעלי חיים האופייניים לבתי גידול אלו, כגון: טריטון הפסים וחפרית מצויה הנמצאים בסכנת הכחדה חמורה, אילנית מצויה וקרפדה ירוקה הנמצאות גם הן בסיכון, וסרטנים ירודים שונים (ובניהם תריסן מגושם, הנמצא בסכנת הכחדה).

¹ הספר האדום של החולייתנים בישראל. דולב, פרבולוצקי 2002.

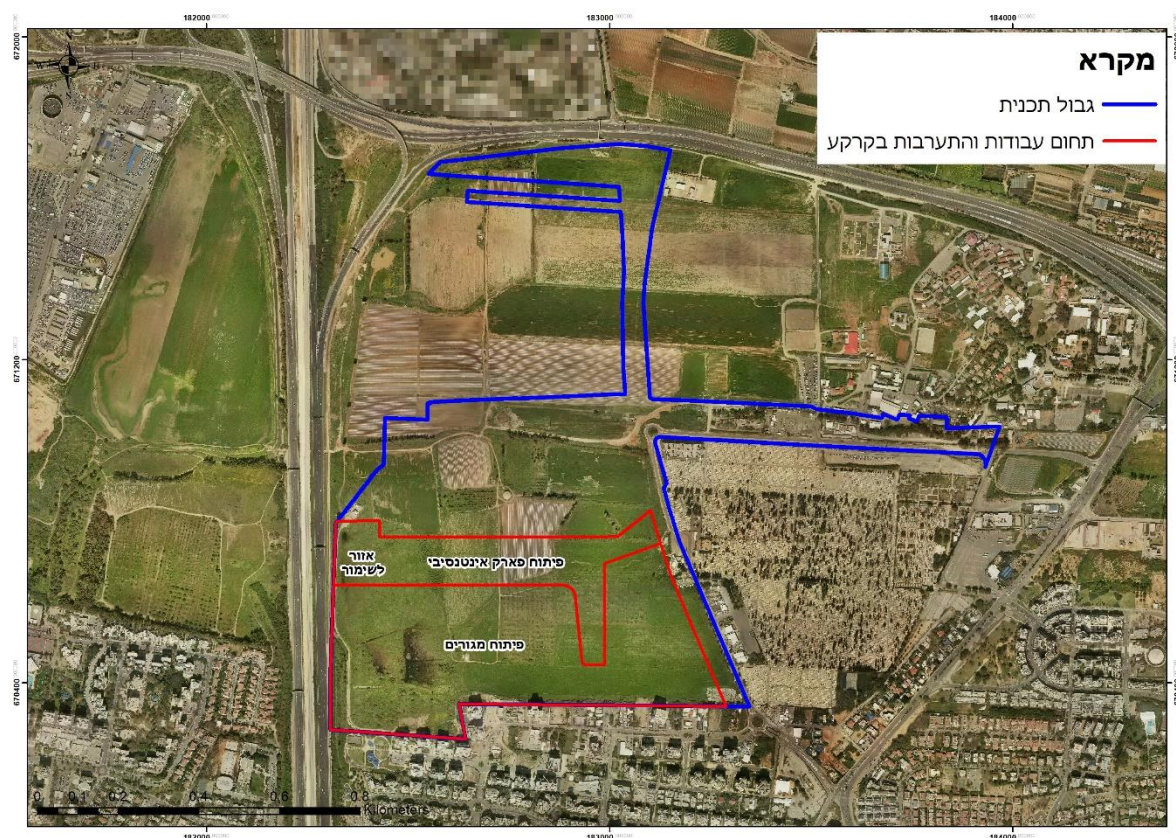
4. סקר גיאופיטים

סקר גיאופיטים בוצע בתאריך 21.01.19. הסקר נערך בכל השטחים המיועדים לפיתוח במסגרת התכנית, ראו תרשים מס' 2, ובהם שטחים חקלאיים ושטחי בור, ללא סקר צומח ייעודי לבתי גידול לחים. בסקר זה לא נמצאו גיאופיטים או מינים נדירים. נמצא פרט יחיד של כלנית אך פרט זה נמצא כ- 100 מ' מצפון לגבול התכנית, באזור שאינו מיועד לפיתוח (ראה תרשים מס' 2).

תמונה מס' 3: שדה בור באזור המיועד לפיתוח

תרשים מס' 2: תחום עבודות והתערבות בקרקע

עדכון סקר גיאופיטים 11.03.19

סקר גיאופיטים נוסף בוצע בתאריך 11.03.19. במהלך הסקר אותר פרט יחיד של שפתן מצוי, גיאופיט מוגן ממשפחת הסחלבים. הפרט נמצא מדרום לשטחים המוצפים במערב שטח התכנית, בקואורדינטה 182325/670559, כמוצג בתרשים 3 בהמשך.

תמונה מס' 4: פרט של שפתן מצוי, צמח מוגן ממשפחת הסחלבים

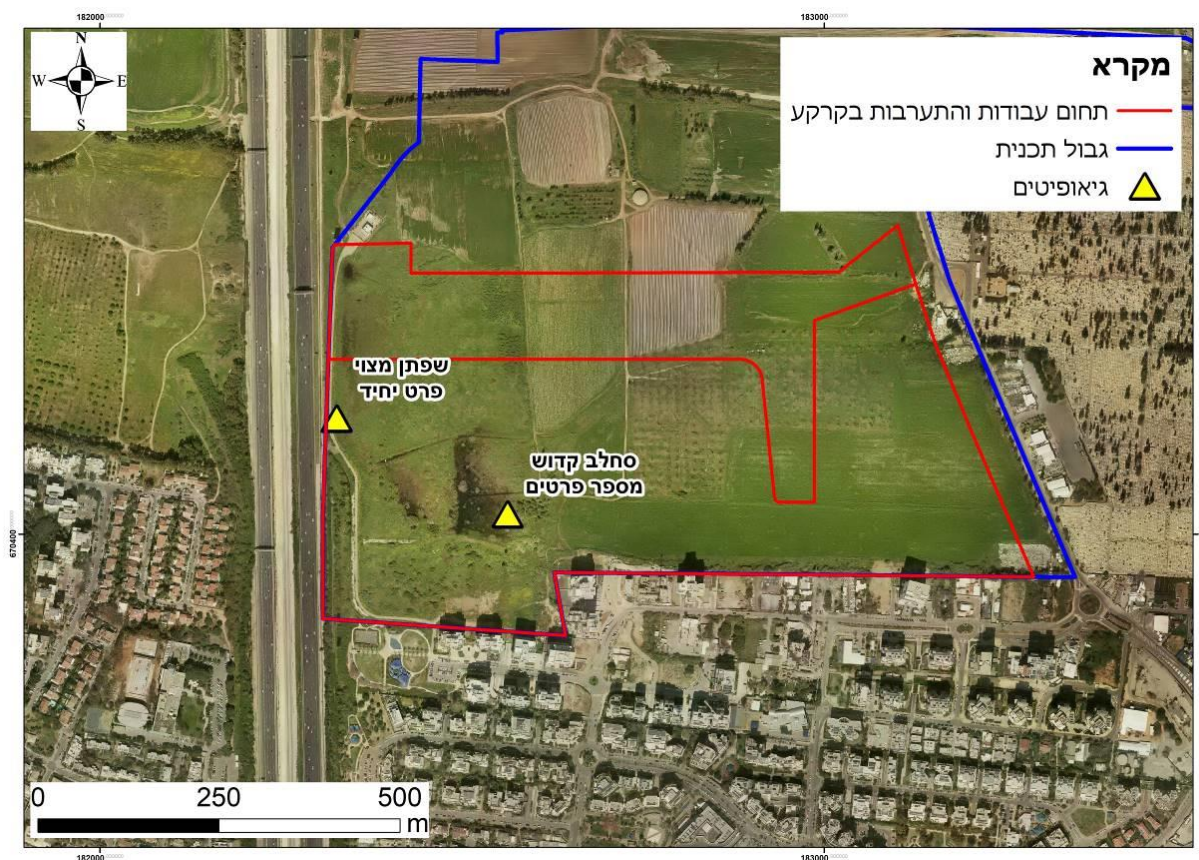
בנוסף, נצפו מספר פרטים של סחלב קדוש, גיאופיט מוגן ממשפחת הסחלבים גם הוא. הפרטים נמצאו באזור בריכת החורף הדרומית, בקואורדינטה 182563/670427, כמופיע בתרשים 3.

תמונה מס' 5: פרט של סחלב קדוש, צמח מוגן ממשפחת הסחלבים

מלבד הפרטים הנ"ל נצפו מיני גיאופיטים לא מוגנים- לוף מנומר, לוף ארץ-ישראלי, עירית גדולה.
תרשים 3 שלהלן מסכם את תצפיות הגיאופיטים שנמצאו בשטח התכנית.

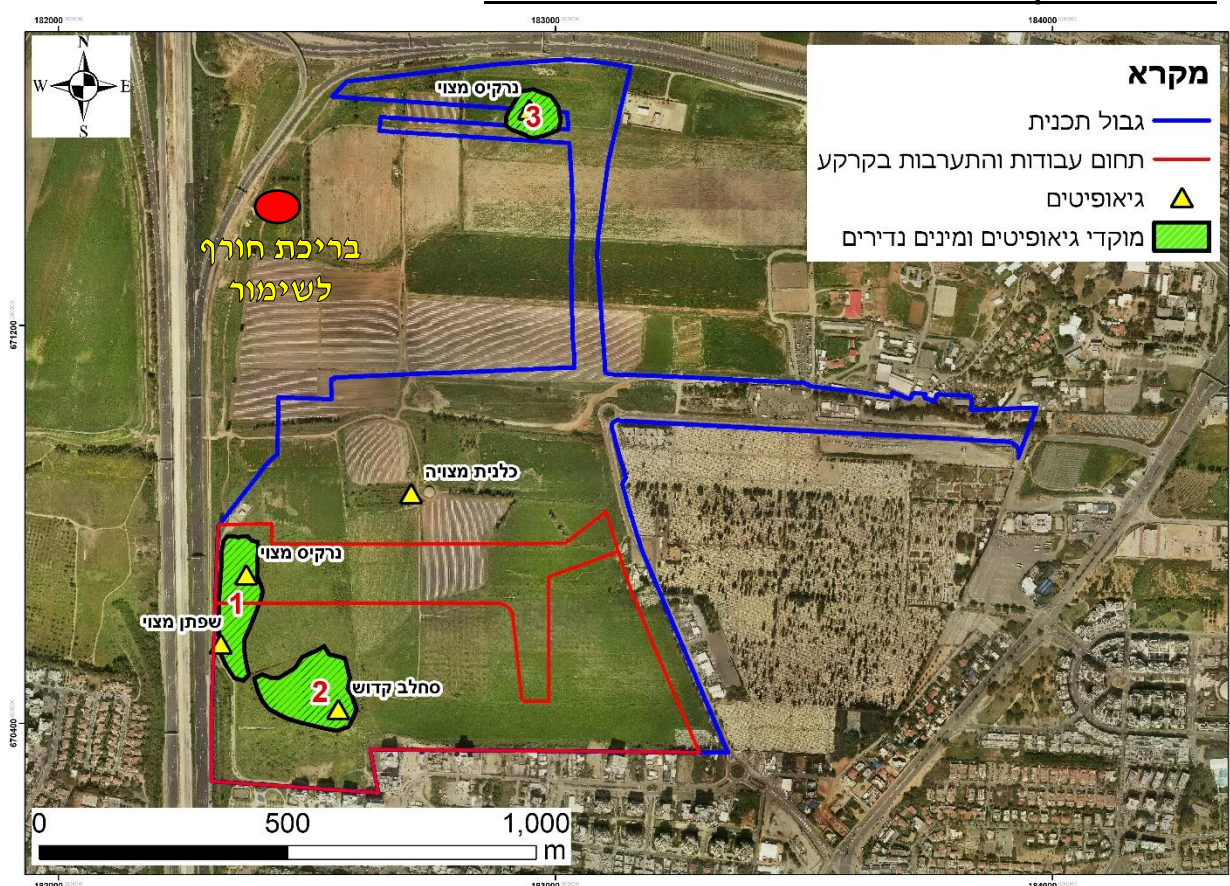
תרשים מס' 3: תצפיות גיאופיטים בשטח התכנית

עדכון סקר גיאופיזיים 24.12.19

בהתאם להנחיות רשות הטבע והגנים מה-10.9.19, נערך עדכון נוסף לסקר בתאריך 23.12.19. העדכון כולל דיווחים שנמסרו ע"י רט"ג ומידע מרוני שושן אקולוג הכפר הירוק. בנוסף, העדכון כולל גם את כביש העוקף המערבי כולל חלקו הצפוני עד כביש 5. במהלך הסקר סומנו שלושה מתחמים שמוספרו 1,2,3 כמוצג בתרשים להלן.

תרשים 4: מוקדי גיאופיזיים ומינים נדירים בשטח התכנית

מתחמים 1-2 הם אזורים המוצפים במי גשמים במהלך החורף ובהם קיימים פרטים רבים של צמחים מוגנים, נדירים ובסכנת הכחדה, בעיקר כאלו המשויכים לבתי גידול לחים: כף-צפרדע אזמלנית, דמסון כוכבני, לשישית מקומטת, סחלב קדוש, נרקיט מצוי, שפתן מצוי.

כפי שסוכם בפגישה עם רט"ג מה-21.11.19, באזורים אלו יתבצעו העתקות ערכי טבע מוגנים הכוללות גיאופיזיים ובע"ח בהתאם להנחיות רט"ג.

במתחם 3 קיימת בריכת חורף (ראה תמונה להלן) החופפת וסמוכה לייעודי רצועת דרך (כביש עוקף מערבי) ושטחים פתוחים בהנחיות מיוחדות ע"פ התכנית. בריכה זו נחפרה ע"י תלמידי הכפר הירוק, ואליה הועתקו מיני צומח ודו-חיים במטרה לייצר "פיצוי אקולוגי" במקום בריכות החורף הטבעיות שהתייבשו. את בריכה זו יש לשמר בהמשך התכנון. כמו כן, יש לוודא כי תכנון הכבישים לא יפגע במשטר הניקוז לבריכה זו, שכן שינוי במשטר הניקוז עלול למנוע הגעת מים לבריכה, מה שיגרם להתייבשותה והריסתה. הדבר נכון גם לגבי בריכת החורף המסומנת ממערב לתחום התכנית ומחוץ לו (עיגול אדום בתרשים 4 לעיל). למרות שבריכה זו מחוץ לתחום התכנית, יש לוודא כי תכנון הניקוז העתידי אינו פוגע בכמות ובאיכות הנגר שמגיע לבריכה.

תמונה 6: בריכת החורף במתחם 3

בתאריך 06.02.20 נערך סיור נוסף בשטח לאיתור גיאופיטים לבקשת רט"ג. במהלך הסיור אותרו עשרות פרטים של שום גבוה (מוגן), לוף א"י ולוף מנומר (אינם מוגנים) באזור מטע הפקאנים במרכז ומזרח התכנית, כאשר בצידו המזרחי של המטע צפיפות הפרטים היתה גדולה יותר. כמו כן, אותרו פרטים נוספים של נרקיס מצוי באזור פוליגון 1 בסמוך לבריכת החורף (תרשים 4 לעיל).

התרשים שלהלן מסכם את ממצאי סקרי הגיאופיטים, כולל הממצאים מהעדכון הנוכחי. חשוב להדגיש שהסקר לא התייחס לבתי גידול לחים, אליהם הוגשה התייחסות בנפרד ע"י ד"ר אלדד אלרון. להלן סיכום הגיאופיטים והמינים הנדירים שאותרו בכל פוליגון:

סקרים קודמים:

פוליגון 1: נרקיס מצוי (גיאופיט מוגן)- עשרות פרטים, שפתן מצוי (גיאופיט מוגן)- פרט יחיד, לשישית מקומטת (מין בסכנת הכחדה)- פרטים אחדים, כף-צפרדע אזמלנית (צמח מים נדיר)- עשרות פרטים, דמסון כוכבני (צמח מים בסכנת הכחדה)- עשרות פרטים.

פוליגון 2: סחלב קדוש (מוגן)- פרט יחיד, כף-צפרדע אזמלנית (צמח מים נדיר)- עשרות פרטים, דמסון כוכבני (צמח מים בסכנת הכחדה)- עשרות פרטים.

פוליגון 3: נרקיס מצוי (גיאופיט מוגן)- עשרות פרטים.

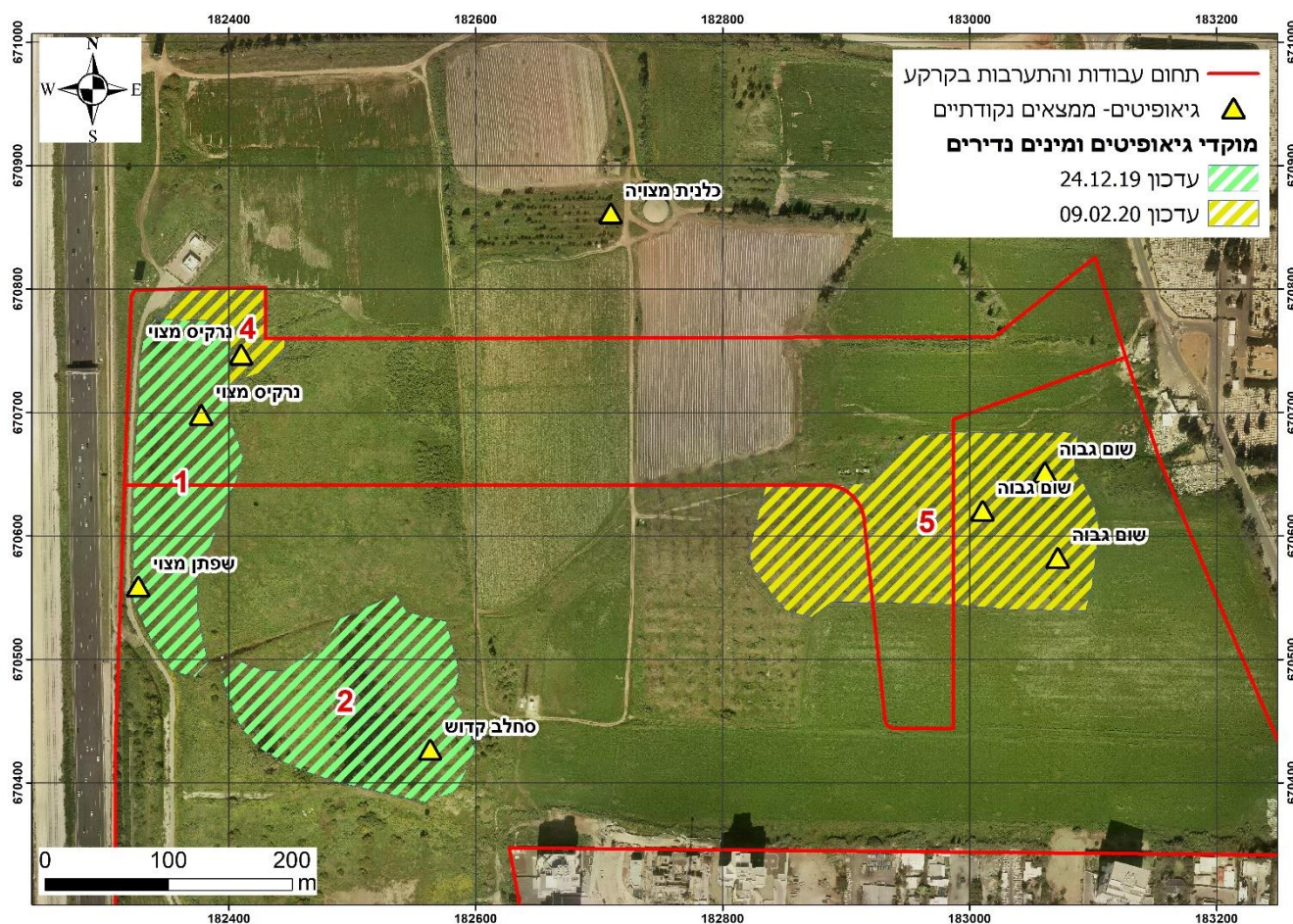
עדכון מהסקר הנוכחי:

פוליגון 4: הרחבה לפוליגון 1 בו מצויים עשרות פרטים נוספים של נרקיס מצוי.

פוליגון 5: שום גבוה (גיאופיט מוגן)- עשרות פרטים.

המלצות לגבי שום גבוה: ניתן לשמר את פרטי השום הגבוה ע"י העתקת פרטים או ע"י שימור הקרקע, בעדיפות לאפשרות האחרונה.

תרשים 5: מוקדי גיאופיטים ומינים נדירים בשטח התכנית - עדכון פברואר 2020

מיני צומח לשימוש בבתי הגידול הלחים

במסגרת התכנית מתוכננת הקמת מספר בתי גידול לחים. להלן מיני הצומח לשימוש בבריכות החורף וסביבתם, ע"פ דוח בתי גידול לחים של ד"ר אלדד אלרון מהתאריך 22.03.19 וע"פ המלצות רט"ג מהתאריך 10.09.19:

צמחיית בתי גידול לחים:

- אגמון ימי
- בצעוני מצוי
- כף צפרדע איזמלנית
- דמסון כוכבני
- קנה מצוי

צמחייה בסביבת האזורים המוצפים:

- שום גבוה
- נרקיס מצוי
- לוף א"י
- לוף מנומר
- גומא הפקעים

אופן העתקת המינים יהיה ע"פ הנחיות רט"ג הנזכרות לעיל.

ביבליוגרפיה

1. תו"פ יועצים והנדסה בע"מ. חוות דעת סביבתית לתכנית רש/1010- רצועת הנופש מערב רמה"ש, מס' תכנית 553-0190975, 2015.
2. ניר מעוז - מעוז אקולוגיה וסביבה. סקר טבע עירוני מתארי בעיר רמת השרון, 2014.
3. ניר מעוז - מעוז אקולוגיה וסביבה, נספח מעברים אקולוגיים לתכנית מס' 553-0243857 גלילות דרום - רש/800/1, 2018.
4. אתר המגוון הביולוגי: <http://www.biogis.huji.ac.il/heb/home.html>